

În 1997, după elaborarea proiectului de lege privind protejarea monumentelor istorice, Comisia Națională a Monumentelor Istorice a stabilit ca prioritate imediată necesitatea definirii la nivel național a principiilor științifice fundamentale ce trebuie să reglementeze acest domeniu, în deplină concordanță cu evoluția doctrinelor similare europene și internaționale.

Cu ajutorul Ministerului Culturii care a susținut elaborarea noului proiect de lege a monumentelor istorice, a fost definit de către grupul de lucru al proiectului:

- categoria de obiecte ce trebuie protejate ¹; și au fost instituite:
- regimul de protejare;
- protectorii monumentelor istorice ².

Fiind stabilită astfel clar categoria de monument istoric ca expresie a moștenirii și identității culturale a cărui protejare reprezintă un interes general, s-a putut trece la etapa următoare de definire a metodelor de protejare a monumentelor istorice.

Alături de **metoda juridică** (cadrul legislativ în concordanță cu legislația europeană similară) asigurată prin adoptarea proiectului de lege și de **metoda economică** (asigurarea resurselor economico-financiare necesare protejării) este stabilită ca prioritate și definirea **metodelor științifice** de protejare.

În acest sens Comisia Națională a Monumentelor Istorice cu sprijinul Ministerului Culturii și al World Trade Center București ³, instituție preocupată de domeniul protejării patrimoniului, declanșează la sfârșitul anului

1997 programul național al „Elaborării Cartei Monumentelor Istorice din România” ⁴ având ca obiectiv:

reglementarea științifică a activității de protejare a monumentelor istorice din România prin stabilirea principiilor doctrinare ale domeniului și adoptarea acestora de către forul specialiștilor din România,

respectiv îndepărtarea intervențiilor arbitrare asupra monumentelor urmare a creativității orgolioase a arhitectului și stabilirea unui punct de vedere științific comun local.

Necesitatea cunoașterii aprofundate a prevederilor acestor convenții internaționale, cât și a cadrului general al doctrinelor din domeniul protejării monumentelor istorice a determinat apariția acestui număr al **Buletinului Monumentelor Istorice** care încearcă prin traduceri sau prin texte originale să ilustreze preocupările similare la nivel internațional dar și la nivel național, în măsura în care acestea au fost identificate de grupul de lucru ⁵

Această prezentare a principiilor internaționale științifice ⁶ din domeniul protejării monumentelor istorice a fost făcută în speranța ca, în urma cercetării ei de către plenul specialiștilor români, să constituie fundamentul pe care să se clădească **Carta Monumentelor Istorice din România**, fie sub forma unor principii generale (Carta de la Veneția), fie sub forma unor principii mai aprofundate (Carta de la Bura).

1 Selecție din textul proiectului de lege privind definirea monumentelor istorice:

Art. 1. În sensul prezentei legi, monumentele istorice sunt bunuri imobile, construcții și terenuri, situate pe teritoriul României și care sunt semnificative pentru cultura și civilizația națională și universală.

Monumentele istorice constituie parte integrantă a patrimoniului cultural național.

Monumentele istorice sunt de interes general și sunt protejate prin lege.

În prezenta lege prin protejare se înțelege ansamblul de măsuri de ordin științific, juridic, administrativ, financiar, fiscal și tehnic menite să asigure identificarea, cercetarea, inventarierea, clasarea, conservarea, inclusiv paza și întreținerea, consolidarea, restaurarea și punerea în valoare a monumentelor istorice prin integrarea social-economică și culturală în viața comunităților.

Art. 2. Regimul juridic de monument istoric este conferit prin clasarea acestor bunuri imobile în Lista Monumentelor Istorice conform procedurii prevăzute în prezenta lege.

Asupra monumentelor istorice se aplică servituți de utilitate publică instituite conform prevederilor legale.

Pentru protejarea monumentelor istorice se stabilesc măsuri stimulative cu caracter economic sau de altă natură.

Art. 3. Conform art. 1 sunt protejate sub titlul de monument istoric următoarele categorii de bunuri imobile situate supraterran, subteran sau subacvatic:

a) MONUMENT: construcția sau părți de construcție împreună cu instalațiile, componentele artistice, elementele de mobilare

interioară sau exterioră care fac parte integrantă din acestea, precum și lucrări artistice comemorative, funerare și de for public, împreună cu terenul aferent delimitat topografic și care constituie mărfuri cultural-istorice remarcabile din punct de vedere arhitectural, arheologic, artistic, religios, social, științific sau tehnic;

b) ANSAMBLU: grup coerent din punct de vedere cultural, istoric, arhitectural, urbanistic, de construcții urbane sau rurale, împreună cu terenul aferent, care formează o unitate delimitată topografic și care constituie mărfuri cultural-istorice remarcabile din punct de vedere arhitectural, urbanistic, arheologic, artistic, religios, social, științific sau tehnic;

c) SIT: teren delimitat topografic cuprinzând acele creații ale naturii sau creații ale omului în cadrul natural care sunt mărfuri cultural-istorice remarcabile din punct de vedere arhitectural, urbanistic, arheologic, artistic, religios, social, științific, tehnic sau al peisajului cultural.

Art. 9. Monumentele istorice se împart în următoarele grupe:

a) grupa A: monumente istorice naționale, care includ și monumentele istorice declarate de valoare universală, și

b) grupa B: monumente istorice locale.

Împărțirea în grupe se face de către Comisia Națională a Monumentelor Istorice pe baza criteriilor elaborate de către Oficiul Național al Monumentelor Istorice, instituție subordonată Ministerului Culturii, avizate de către Comisia Națională a Monumentelor Istorice și aprobate ulterior prin ordin al ministrului culturii în termen de 3 luni de la intrarea în vigoare a legii.

Art. 10. Pentru fiecare monument istoric se institue zona sa de protecție care urmărește conservarea monumentului istoric și a cadrului său construit sau natural.

Delimitarea și instituirea zonei de protecție se face simultan cu conferirea regimului juridic de monument istoric în condițiile legii.

În zona de protecție pot fi instituite servituti de utilitate publică prin planurile și regulamentele de urbanism aprobate și avizate conform legii.

Procedura de delimitare și instituire a zonelor de protecție se stabilește de către Ministerul Culturii prin metodologie elaborată de către Oficiul Național al Monumentelor Istorice, avizată de Comisia Națională a Monumentelor Istorice și ulterior aprobată prin ordin al ministrului în termen de 3 luni de la intrarea în vigoare a legii.

Art. 11. Monumentele istorice împreună cu zonele de protecție aferente stau la baza declarării de zone protejate delimitate și instituite conform legii prin planurile și regulamentele de urbanism.

² Au fost stabilite responsabilitățile autorităților administrației publice centrale (Ministerul Culturii – Direcția Monumentelor Istorice) și locale, cât și cele ale proprietarilor de monumente istorice.

Selecție din textul de lege:

Art. 6. Statul garantează și asigură protejarea monumentelor istorice în condițiile stabilite prin prezenta lege.

Autoritățile publice centrale, instituțiile de specialitate subordonate acestora și autoritățile administrației publice locale colaborează și răspund, după caz, de activitatea de protejare a monumentelor istorice.

Ministerul Culturii este organul de specialitate al administrației publice centrale prin care statul garantează și asigură protejarea monumentelor istorice.

Autoritățile publice centrale, instituțiile de specialitate ale administrației publice centrale și autoritățile administrației publice locale cooperează cu proprietarii monumentelor istorice, persoane fizice sau juridice, cu deținătorii și administratorii acestora, precum și cu instituțiile publice și organizațiile neguvernamentale din domeniul protejării monumentelor istorice. Aceste relații de colaborare se bazează pe reciprocitate și sunt reglementate prin prezenta lege și prin regulamentul său de aplicare.

Art. 7. Organismele și instituțiile de specialitate prevăzute în prezenta lege sunt: Ministerul Culturii, instituțiile sale subordonate și comisiile naționale care au atribuții și competențe în domeniul protejării monumentelor istorice.

Art. 8. Comisia Națională a Monumentelor Istorice este unica autoritate științifică în domeniul protejării monumentelor istorice.

În cadrul Comisiei Naționale a Monumentelor Istorice funcționează secțiuni de specialitate pe domenii de activitate.

În conformitate cu prevederile Regulamentului său de funcționare, Comisia Națională a Monumentelor Istorice delegă unele din atribuțiile sale Comisiilor Zonale ale Monumentelor Istorice care reprezintă organisme subordonate ale acesteia în teritoriu.

³ World Trade Center București a inițiat, încă din 1996, ciclul de seminare „Un viitor pentru trecutul nostru”. Seminarul organizat în 1996 împreună cu Primăria Generală a Municipiului București, Ministerul Culturii și Fundația Ghica, „Starea actuală a patrimoniului arhitectural din România” s-a concretizat cu un document semnal ce a cuprins măsurile necesare îmbunătățirii situației de criză și care a stat la baza elaborării proiectului legii monumentelor istorice (1997).

⁴ Scopul și calendarul programului „CARTA MONUMENTELOR ISTORICE DIN ROMÂNIA”

FAZA I (11-12 dec. 1997): stabilirea conținutului și principiilor Cartei Monumentelor Istorice în cadrul plenului de specialiști români:

I.1. identificarea noțiunilor de bază ale Cartei;

I.2. specificul național și implicațiile acestuia asupra principiilor doctrinare din România.

FAZA II (1998): integrarea noțiunilor Cartei Monumentelor Istorice din România în contextul european:

II.1. cunoașterea experiențelor doctrinare la nivel european (Convențiile Consiliului Europei, Cartele ICOMOS, Cartele internaționale – anexa III);

II.2. elaborarea unui chestionar european privind aspectele pozitive și negative ale aplicării cartelor naționale pe teritoriul lor de competență – colaborarea cu instituțiile internaționale de specialitate; elaborarea și adoptarea Cartei de către plenul specialiștilor din România în parteneriat cu specialiștii recomandați de către instituțiile internaționale de specialitate.

Parteneri și responsabilități:

● Ministerul Culturii – Comisia Națională a Monumentelor Istorice:

- coordonează prin grupul de lucru conținutul științific al programului și realizarea parteneriatului între specialiștii români și străini;
- finanțează deplasările specialiștilor români și străini;
- finanțează deplasările specialiștilor români la seminarii;
- editează conținutul Cartei.

● World Trade Center București:

- asigură sprijinul logistic al întregului program;
- asigură comunicarea între partenerii la program;

● plenul specialiștilor din domeniu (uniunile de creație și profesionale, instituțiile specializate de stat, ONG-urile din domeniu, societăți private de specialitate):

- elaborează conținutul Cartei;
- organisme internaționale de specialitate (UNIUNEA EUROPEANĂ, CONSILIUL EUROPEI, ICOMOS):
 - asigură prin intermediul specialiștilor consulting-ul pentru elaborarea cartei;
 - finanțarea deplasării specialiștilor proprii la seminarul din 11-13.11.1998 (România)

Calendarul operațiunilor programului:

- 11-12 decembrie 1997: seminar privind principiile și conținutul Cartei monumentelor din România. Sinteza seminarului va constitui parte a documentației de elaborare a cartei
- trimestrul I-III 1998:
 - asigurarea realizării rețelei ce va sta la baza parteneriatului specialiștilor din țară prin conectarea acestora la Internet – proiect (posibilă sponsorizare a Fundației SOROS);
 - elaborarea și analiza rezultatelor chestionarului internațional privind conținutul și efectele cartelor din Europa și Australia. Analiza va constitui parte a documentației partenerilor de program;
 - coordonarea parteneriatului specialiștilor români și străini în vederea definirii conținutului cartei.
- 11-13 noiembrie 1999: seminarul internațional pentru elaborarea Cartei Monumentelor Istorice din România:
 - discutarea textului final al cartei
 - adoptarea textului final de către plenul specialiștilor;
- trimestrul I 1999: editarea Cartei Monumentelor Istorice din România.

Grupul de lucru:

Dr. Cezara MUCENIC

Arh. Mariana NIȚELEA

⁵ Grupul de lucru este alcătuit din: dr. istoric de artă Cezara MUCENIC și arh. Mariana NIȚELEA, manager cultural.

⁶ Textul cartelor și convențiilor a fost completat și cu o selecție din principalele recomandări din domeniul patrimoniului imobil în scopul formării unei imagini cât mai complete asupra tuturor elementelor în legătură cu protejarea monumentelor istorice.

MARIANA NIȚELEA